

NOTATKA / NOTE

Nowe stanowiska listewnicy skapofraczki *Sitaris muralis* (FORSTER, 1771) (Coleoptera, Meloidae) w Polsce

New records of the orange-shouldered blister beetle *Sitaris muralis* (FORSTER, 1771)
(Coleoptera, Meloidae) in Poland

Magdalena WILLIAMS¹, Tomasz WILK²

¹ dzicyzapylacze.pl, e-mail: magdalenawilliams@wp.pl

² Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Małopolskie Biuro OTOP,
ul. Zyblikiewicza 10/1a, 31-029 Kraków, e-mail: tomaszwilk3@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2837-7219

ABSTRACT. This paper presents new records of *Sitaris muralis* (FORSTER, 1771) in Poland. The species was recorded in Western Beskidy Mts., Małopolska Upland, Krakowsko-Wieluńska Upland, and Wielkopolsko-Kujawska Lowland.

KEY WORDS: faunistics, distribution, range expansion, citizen science, *Anthophora plumipes*.

Listewnica skapofraczka *Sitaris muralis* (FORSTER, 1771) to chrząszcz z rodziny majkowatych (Meloidae), którego współczesny zasięg obejmuje głównie zachodnią część Europy, z centrum występowania w Niemczech, Francji i krajach Beneluksu, z nielicznymi stanowiskami na południu kontynentu (GBIF 2025). W środkowej Europie jest rzadziej wykazywany. W warunkach Polski żywicielami tego pasożyta mogą być wszystkie gatunki wczesnowiosennych pszczoł, ze wskazaniem porobnicy włośchatki *Anthophora plumipes* (PALLAS, 1772) jako żywiciela priorytetowego (FLAGA 2024a). Pierwsze pewne stwierdzenie *Sitaris muralis* na terenie Polski pochodzi z 1991 roku – obecność chrząszcza odnotowano w Łańcucie (Nizina Sandomierska) i określono jako gatunek nowy dla fauny Polski (KUBISZ i SZWAŁKO 1994). W latach późniejszych *S. muralis* wykazywany był na kolejnych stanowiskach:

- Beskid Wschodni: w 2000 roku w Brzozowie (TWARDY 2013), w Przemyślu (w 2000 oraz 2002 roku) (ROSSA i KARP 2005) oraz w 2006 roku (BURY i BABULA 2015), w 2013 roku w Matysówce koło Rzeszowa (BURY i BABULA 2015), oraz w miejscowości Kopysno w 2016 roku (OLBRYCHT i KUCHARSKA 2017);
- Beskid Zachodni: w 2017 roku w Starym Sączu w dwóch lokalizacjach (MICHALCEWICZ 2018);
- Śląsk Dolny: w Kościerzycach w 2019 roku (KADEJ i in. 2022), na wrocławskim osiedlu Ołbin

w 2023 roku (LEWEK i KADEJ 2024) a także w 2024 roku we wrocławskiej dzielnicy Sępolno oraz w miejscowości Cieszków (LEWEK i in. 2025).

Sitaris muralis pozostaje więc bardzo rzadkim taksonem w skali kraju, istotne jest rejestrowanie kolejnych miejsc jego pojawu.

Autorzy przedstawiają poniżej nowe dane o występowaniu *Sitaris muralis* w Polsce.

Beskid Zachodni

- DA80 Lipnica Wielka (49.7241100 N, 20.8500258 E), 1 IX 2016, żywy osobnik dorosły, płeć nieznana, na kamienno-betonowym występie obok ściany drewnianego budynku mieszkalnego, na podmurówce z kamieni polnych łączonych gliną, obs. A. W. WYSOWSKI.
- DA12 Sułkowice (49.83879 N, 19.79959 E), 30 XI 2019, osobnik dorosły oraz skupisko larw na bloku ziemnym z gniazdami porobnicy włośchatki *A. plumipes* (PALLAS, 1772), leg. S. FLAGA. Od 2019 roku notowany jest w tym miejscu corocznie, licznie.
- CA92 Wadowice (49.8703 N, 19.4952 E): 4 IX 2023, martwy osobnik dorosły, płeć nieznana, na glinianej pomocy gniazdowej umieszczonej na balkonie budynku wielorodzinnego na wys. ok. 2 m, zasiedlonej przez porobnicę włośchatkę *A. plumipes*, leg. M. WILLIAMS. Okaz znajduje się

w zbiorach pierwszej autorki; 8 VIII 2024, żywy osobnik dorosły, płeć nieznana, w pobliżu glinianej pomocy gniazdowej (nowej) umieszczonej na balkonie budynku wielorodzinnego na wys. ok. 2 m, zasiedlonej przez porobnicę włośchatkę *A. plumipes*, leg. M. WILLIAMS. Okaz znajduje się w zbiorach pierwszej autorki.

Wyżyna Małopolska

- DA37 Muniakowice (50.28091 N, 20.13670 E), 14 XII 2019, liczne martwe osobniki dorosłe zebrane pod ścianami lessowymi zasiedlonymi przez porobnicę włośchatkę *A. plumipes*, leg. S. FLAGA.

Wyżyna Krakowsko-Wieluńska

- DA24 Kraków (50.0123 N, 20.0107 E), 2 IX 2023, żywy osobnik dorosły, płeć nieznana, na ścianie bloku wielopiętrowego, na wysokości ok. 1,5 m nad ziemią, obs. T. WILK.

Nizina Wielkopolsko-Kujawska

- WT91 Nieszczyce (51.554704 N, 16.409083 E), 22 VIII 2021, kilka osobników dorosłych obu płci (zaobserwowano kopulację) przy gniazdach porobnicy włośchatki *A. plumipes* założonych w glinianym bloku gniazdowym, obs. K. ROSIAK-STEPA.

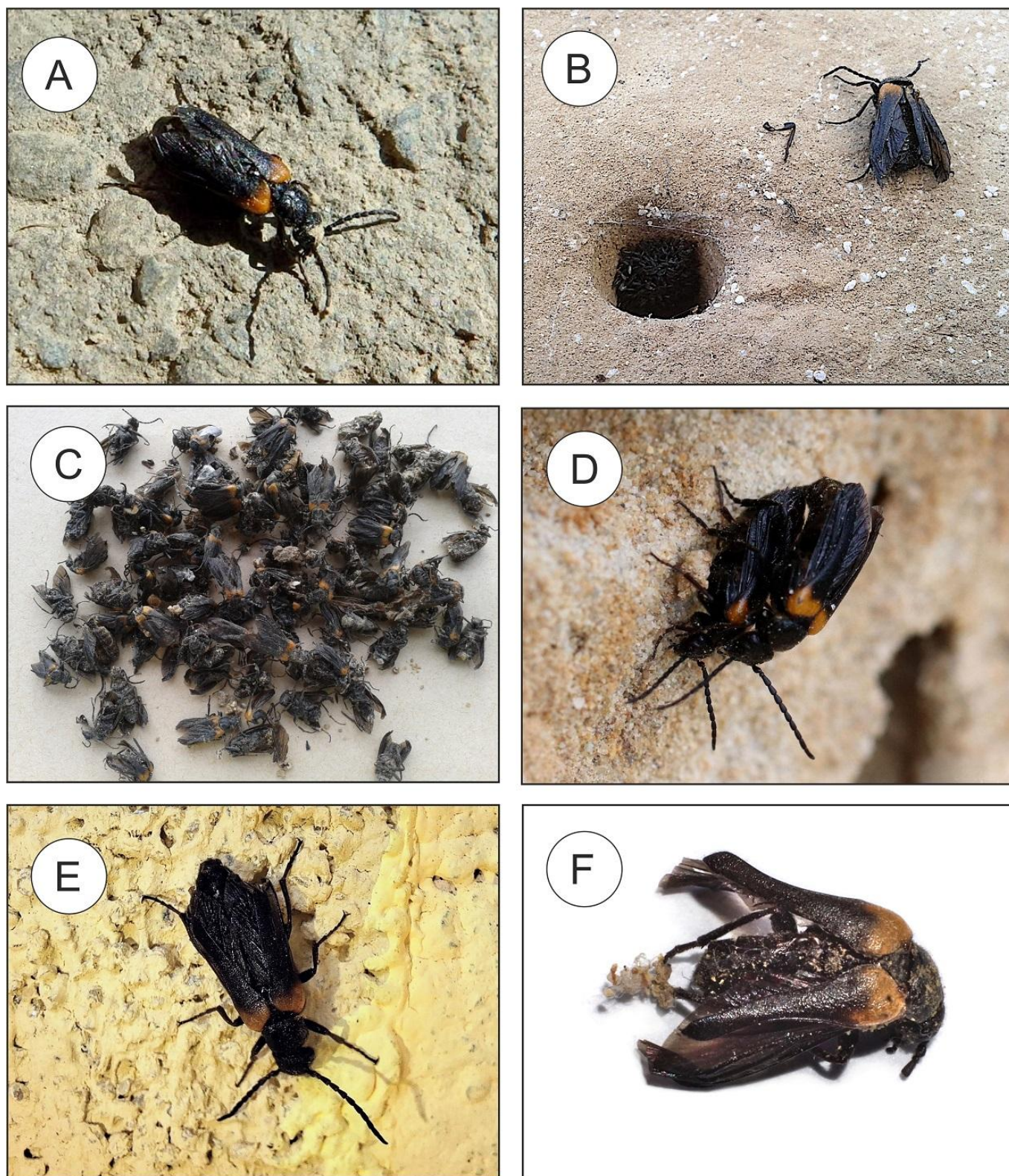
Powyższe dane znacznie uzupełniają obraz występowania *Sitaris muralis* w Polsce. Większość prezentowanych nowych lokalizacji omawianego gatunku dotyczy jego obecności w charakterze pasożyta w gniazdach porobnicy włośchatki *Anthophora plumipes*, czego dotychczas nie zgłaszano. Obserwacje z Wadowic oraz Sułkowic (FLAGA 2024b) wskazują na jednoroczny (jednopoleniowy) cykl rozwojowy listewnicy skąpo-

fraczki zachodzący w komórkach lęgowych porobnicy włośchatki. Autorzy wykazują również obecność listewnicy skąpofraczki w glinianych pomocach gniazdowych corocznie spontanicznie zasiedlanych przez porobnicę włośchatkę. Świadczy to o obecności pasożyta w naturalnych gniazdach *Anthophora plumipes* w niedalekiej okolicy.

Niewielka, choć ciągle rosnąca, liczba odnotowanych stanowisk *S. muralis* w Polsce może mieć różnorakie przyczyny. Pierwszą z nich jest postępujące rozprzestrzenianie się gatunku związane prawdopodobnie z ociepleniem. Drugą – późny termin pojawu oraz krótki okres życia osobników dorosłych. Z tego powodu, mimo iż owad doskonały jest stosunkowo duży i charakterystycznie ubarwiony, może umknąć uwadze obserwatorów. Warto jednak odnotować, iż u naszych zachodnich sąsiadów 71% wszystkich zweryfikowanych przez naukowców obserwacji *Sitaris muralis* pochodziło od nieentomologów (LÜCKMANN 2021). W związku z powyższym autorzy wyrażają opinię, iż zasięg występowania chrząszcza w Polsce jest niedostatecznie rozpoznany, a nauka obywatelska (*citizen science*) może wnieść istotny wkład w badania faunistyczne także w naszym kraju.

Podziękowania

Autorzy serdecznie dziękują Pani Katarzynie ROSIAK-STEPA, Panom Stanisławowi FLADZE i Antoniemu W. WYSOWSKIEMU za udostępnienie informacji oraz zdjęć, a także Recenzentowi i Redaktorom za wszelkie uwagi.

Ryc. 1. *Sitaris muralis*: A– Lipnica Wielka, 1 IX 2016 (fot. A. W. WYSOWSKI); B – Sułkowice, 30 XI 2019 (fot. S. FLAGA); C – Muniakowice, 14 XII 2019 (fot. S. FLAGA); D – Nieszczyce, 22 VIII 2021 (fot. K. ROSIAK-STEPA); E – Kraków, 2 IX 2023 (fot. T. WILK); F – Wadowice, 4 IX 2023 (fot. M. WILLIAMS).

Fig. 1. *Sitaris muralis*: A – Lipnica Wielka, 1 IX 2016 (photo A. W. WYSOWSKI); B – Sułkowice, 30 XI 2019 (photo S. FLAGA); C – Muniakowice, 14 XII 2019 (photo S. FLAGA); D – Nieszczyce, 22 VIII 2021 (photo K. ROSIAK-STEPA); E – Kraków, 2 IX 2023 (photo T. WILK); F – Wadowice, 4 IX 2023 (photo M. WILLIAMS).

Ryc. 2. *Sitaris muralis*: Wadowice, 8 VIII 2024
(fot. M. WILLIAMS).

Fig. 2. *Sitaris muralis*: Wadowice, 8 VIII 2024
(photo M. WILLIAMS).

PIŚMIENICTWO

- BURY J., BABULA P. 2015. Nowe dane o występowaniu *Sitaris muralis* (FORSTER, 1771) (Coleoptera: Meloidae) w południowo-wschodniej Polsce. Wiadomości Entomologiczne, **34** (2): 64-65.
- FLAGA S. 2024a. Porobnica włochatka *Anthophora plumipes* PALL.: bionomia, gniazdowanie, chów, użytkowanie. Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin PIB Zakład Doświadczalny Grodkowice. Kraków. 175 ss.
- FLAGA S. 2024b. Listewnica skąpofraczka – nowe zagrożenie dla pszczół w Polsce. Pszczelarstwo, **5**: 28-31.
- GBIF 2025. *Sitaris muralis* (FORSTER, 1771). <https://www.gbif.org/species/4457050> (dostęp 14 lutego 2025).
- KADEJ M., REGNER J., SKIBA A., SMOLIS A. 2022. Pierwsze współczesne stwierdzenie *Sitaris muralis* (FORSTER, 1771) (Coleoptera, Meloidae) w zachodniej Polsce. Wiadomości Entomologiczne, **41** (4): 7-8.
- KUBISZ D., SZWAŁKO P. 1994. Chrząszcze (Coleoptera) nowe dla fauny Polski. Wiadomości Entomologiczne, **13** (1): 13-19.
- LEWEK G., KADEJ M. 2024. Drugie stanowisko *Sitaris muralis* (FORSTER, 1771) (Coleoptera, Meloidae) w południowo-zachodniej Polsce. Wiadomości Entomologiczne, **43**: 33-34.
- LEWEK G., SZYPUŁA J., KADEJ M. 2025. Nowe stanowiska *Sitaris muralis* (FORSTER, 1771) (Coleoptera: Meloidae) na Dolnym Śląsku. Acta Entomologica Silesiana, **33** (online 010): 1-4.
- LÜCKMANN J. 2021. Citizen Science – eine geeignete Methode auch zur Erfassung unauffällig lebender Käfer? Ergebnisse am Beispiel des Schmalflügligen Pelzbienen-Ölkäfers *Sitaris muralis* (FORSTER, 1771) in Deutschland (Coleoptera, Meloidae). Entomologie Heute, **32**: 1-9.
- MICHALCEWICZ J. 2018. Nowe stanowisko *Sitaris muralis* (FORSTER, 1771) (Coleoptera: Meloidae) w Polsce. Wiadomości Entomologiczne, **37** (2): 124.
- OLBRYCHT T., KUCHARSKA M. 2017. Pierwsze stwierdzenie *Sitaris muralis* (FORSTER, 1771) (Coleoptera, Meloidae) na Pogórzu Przemyskim. Roczniki Bieszczadzkie, **25**: 415-418.
- ROSSA R., KARP M. 2005. *Sitaris muralis* (FORSTER, 1771) (Coleoptera: Meloidae) – nowe stanowisko w Polsce. Wiadomości Entomologiczne, **24** (1): 48-49.
- TWARDY D. 2013. Nowe stanowisko *Sitaris muralis* (FORSTER, 1771) (Coleoptera: Meloidae) w Polsce. Wiadomości Entomologiczne, **32** (1): 72-73.

Wpłynęło: 8 kwietnia 2025
Zaakceptowano: 12 lipca 2025